

**IZVJEŠĆE O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2022. GODINU**

SARAJEVO, SIJEČANJ 2023.

Sadržaj

Poglavlje I. Uvodna riječ parlamentarnog vojnog povjerenika BiH	1
Poglavlje II. Aktivnosti Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH	3
Odjeljak A. Postupanje povodom pritužbi	3
1. Pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog ustrojstvenog mjesta	4
2. Pritužbe u vezi s prijemom po preporuci zapovjednika u početni čin dočasnika	7
3. Pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša ustrojstvena mjesta	7
4. Vođenje stegovnog postupka	8
5. Ostale pritužbe	9
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	11
Odjeljak C. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH.....	12
1. Najavljeni posjet Glavnoj logističkoj bazi - Zapovjedništvo logistike Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH	12
2. Najavljeni posjet Centru za protuminsko djelovanje i uništavanja neeksploziviranih ubojitih sredstava (CPMD i UNUS) Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH	14
3. Najavljeni posjet Brigadi zračnih snaga i protuzračne obrane Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH.....	15
4. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu i Centru za temeljnu obuku Zapovjedništva za potporu OSBiH	16
Poglavlje III. Ostale aktivnosti koje je vojni povjerenik realizirao u 2022. godini.....	19

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2022. godinu.

Shodno članku 1. stavku (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, dužnost vojnog povjerenika uspostavljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik neovisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputi Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Upute se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH izda upute za istraživanje specifičnih pitanja; b) poduzimanje aktivnosti na osnovi vlastite procjene kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi vojnih osoba i kadeta te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika definiran je člankom 1. stavak (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

“Na sva pitanja organiziranja i upravljanja te druga pitanja bitna za rad vojnog povjerenika, čija je dužnost uspostavljena ovim zakonom, i odnosa prema pravnim i fizičkim osobama, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi.”

Shodno navednoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „...pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista temeljna prava, uključujući ona u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i revidiranoj Europskoj socijalnoj povelji, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući povodom pritužbi djelatnih vojnih osoba i na osnovi posjeta zapovjedništvima i

jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao utjecati na Ministarstvo obrane BiH i nadležne u sustavu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih povreda ljudskih prava.

Tijekom izvještajnog razdoblja Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH imao je profesionalnu suradnju s Ministarstvom obrane BiH, Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru suradnju s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unaprjeđenja kvalitete zaštite ljudskih prava i sloboda.

Na kraju, vojni povjerenik sa zadovoljstvom ističe izuzetnu suradnju sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH te Zajedničkim povjerenstvom za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH.

Poseban segment rada vojnog povjerenika u ovom izvještajnom razdoblju bio je, osim rada na pritužbama, preveniranje postupaka putem instituta pružanja pravne pomoći te posredovanje u pravcu rješavanja nesporazuma i otklanjanja uočenih nepravilnosti. Vojni povjerenik konstatira da je Ministarstvo obrane BiH ostvarilo značajan napredak u otklanjanju uočenih propusta, a posebno bitna uloga u tom procesu jest dosljedno djelovanje Generalnog inspektorata MOBiH u provođenju istraga.

U ovom izvještajnom razdoblju intenzivirani su najavljeni i nenajavljeni posjeti, a cilj je bio utvrditi stanje na terenu nakon ukidanja mjera zabrana uzrokovanih pandemijom. Također su intenzivirani i razgovori s djelatnim vojnim osobama, koje su u susretu s vojnim povjerenikom iznosila svoje probleme i nezadovoljstva određenim odlukama nadležnih u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, a koji su se uglavnom ticali statusnih pitanja, niskih primanja i napredovanja u službi. Poseban pozitivan učinak u ovoj domeni imala je izmjena Zakona o plaćama zaposlenih u institucijama BiH.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje povodom pritužbi

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u području zaštite ljudskih prava i sloboda u vezi s vojnim osobama i kadetima u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, svaka djelatna vojna osoba ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo izravno kontaktirati s vojnim povjerenikom i podnijeti pritužbu. U izvještajnom razdoblju najveći broj postupaka i istraga otvoren je na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba (u daljnjem tekstu: DVO). Osim postupanja povodom pritužbi, vojni povjerenik ovlašten je postupati po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta.

U 2022. godini zaprimljen je manji broj pritužbi djelatnih vojnih osoba iz dva razloga:

1. obustavljeno je sudjelovanje pripadnika Oružanih snaga BiH u mirovnoj misiji u Islamskoj Republici Afganistan,
2. preventivnim djelovanjem u postupku praćenja realizacije natječajne procedure za prijem u Oružane snage BiH.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH tijekom 2022. godine djelovao je u 27 postupaka pokrenutih povodom pritužbi djelatnih vojnih osoba te u 35 postupaka pokrenutih povodom zahtjeva za pružanje pravne pomoći, što je ukupno 62 postupka¹.

U izvještajnom razdoblju postupci povodom pritužbi i zahtjeva za pružanje pravne pomoći okončani su u 55 predmeta, dok je postupak u ostalim predmetima u tijeku.

U 2022. godini najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je iz sljedećih područja:

- 1. pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog ustrojstvenog mjesta,**
- 2. pritužbe u vezi s prijemom po preporuci zapovjednika u početni čin dočasnika,**
- 3. pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša ustrojstvena mjesta,**
- 4. vođenje stegovnog postupka,**
- 5. ostale pritužbe.**

¹ U ovom izvještajnom razdoblju pritužbe i zahtjevi za pravnu pomoć bili su više usmjereni na sustavna rješenja te su obuhvaćali određene grupacije DVO-a ili ih je pak podnosilo više osoba, ali su objedinjavani u jedinstveni postupak.

1. Pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog ustrojstvenog mjesta

I u ovom izvještajnom razdoblju, kao i do sada, vojni povjerenik ukazivao je na činjenicu obvezne naknade DVO-ima koji su, pored dužnosti svojih ustrojstvenih mjesta, dodatno obavljali dužnosti drugih ustrojstvenih mjesta dulje od 30 dana na temelju usmenih naredaba nadređenih. Pritom za svoj angažman nisu imali pismenu naredbu te, shodno tome, nisu mogli ni ostvariti naknadu u skladu s člankom 64. stavak (2) Zakona o službi u OSBiH.²

U obrazloženjima odgovornih iz Ministarstva obrane BiH ističe se da podnositelji pritužbe ne mogu biti imenovani vršiteljima dužnosti jer ne ispunjavaju uvjete, pa shodno tome ni ostvariti pripadajuću naknadu. Naglašeno je da dočasnik ne može biti imenovan vršiteljem dužnosti na ustrojstvenom mjestu časnika, da se *vršitelj dužnosti može odrediti za ustrojstveno mjesto istog, neposredno višeg ili nižeg čina*, ali ne može dva čina više od osobnog čina. **Ali, nesporna je činjenica da su svi DVO-i, iako nisu mogli biti određeni za vršitelja dužnosti, na temelju usmene naredbe mjesecima, pa i godinama obavljali te dužnosti, a pritom im je bilo uskraćeno pravo na bilo kakav oblik naknade ili nagrade. Iako je predviđeno da se protiv odgovornih osoba koje postupe mimo propisa glede imenovanja vršitelja dužnosti pokrene stegovni postupak, do sada nijedan stegovni postupak nije proveden.**

Posebno se ističe predmet S. S., u vezi s kojim je vojni povjerenik izdao Preporuku broj: UP1/05/3-37-3-94/19 od 28. 2. 2020., koja je dodatne poslove drugog radnog mjesta obavljala dulje od tri godine bez ikakve naknade. U više je navrata vojni povjerenik tražio informacije i inzistirao na tome da se imenovanoj dodijeli njezino pravo, što su odgovorni iz Ministarstva obrane BiH odbijali pravdajući to administrativnim procedurama.

Ministarstvo obrane BiH očitovalo se da ne može provesti preporuku vojnog povjerenika u pogledu postavljenja imenovane za vršitelja dužnosti. Međutim, vojni povjerenik posebno naglašava kako je u preporuci istaknuo da *vojni povjerenik ne prejudicira niti određuje model prema kojemu će se ostvariti financijsko pravo imenovane u cjelokupnom razdoblju u kojem je obavljala dužnost*, tim prije što za svoj rad nije dobila bilo kakav oblik novčane nagrade, kako bi se barem na taj način valorizirao njezin angažman na poslovima drugog radnog mjesta.

Međutim, dugogodišnji stavovi vojnog povjerenika u vezi s predmetnim pitanjem potvrđeni su prvostupanjskom presudom Suda BiH, broj: S1 3 P 039675 21³, te drugostupanjskom presudom broj: S1 3 P 039675 21 Gž, donsenima povodom tužbe S. V.-a protiv Ministarstva obrane BiH zbog uskraćivanja isplate naknade u skladu s člankom 64. stavak (2) Zakona o službi u OSBiH. U samome

² "(2) Prava iz stavka (1) ovog članka imaju i djelatne vojne osobe koje obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutnu vojnu osobu, ako obavljanje dužnosti odnosno zamjena traje dulje od 30 dana

³ Presudom se tužena stranka, Ministarstvo obrane BiH, obvezuje na isplatu tužitelju razlike plaće prema koeficijentu ustrojstvenog mjesta čije je poslove stvarno obavljao za cjelokupno razdoblje obavljanja poslova, zajedno sa zateznim kamatama. Tužena se stranka obvezuje da na isplaćene neto plaće po presudi obračuna i uplati obvezne doprinose i poreze u ime i za račun tužitelja, te da u nadležnu poreznu upravu dostavi izmijenjene obrasce MIP za tužitelja. Tužena stranka se obvezuje na naknadu troškova parničnog postupka.

postupku za dokazni materijal korišteni su i stavovi vojnog povjerenika koje je sud cijenio mjerodavnima prilikom donošenja presude u korist tužitelja.

U nastavku dajemo kraću usporednu analizu stavova vojnog povjerenika danih u preporukama povodom pritužbi u vezi s predmetnim pitanjem, stavova Ministarstva obrane BiH i u konačnici stav Suda BiH dan u navedenoj presudi.

Stavovi vojnog povjerenika:

- za ostvarivanje prava i naknade u smislu članka 64. stavka (2) osobama koje nisu obuhvaćene stavkom (1) u pogledu određivanja vršitelja dužnosti, jasno i nedvojbeno je utvrđeno da se moraju kumulativno ispuniti dva uvjeta:
 - a) da vojna osoba obavlja dužnost, odnosno zamjenjuje odsutnu vojnu osobu, pri čemu je termin vojna osoba neutralno određen i nije definiran vojnom hijerarhijom,
 - b) da zamjena traje dulje od 30 dana neprekidno;
- nesporno je utvrđeno da su podnositelji pritužbi **"stvarno obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke drugog radnog mjesta"** pored svojeg osnovnog ustrojstvenog mjesta, u trajanju duljem od 30 dana;
- proceduralna greška koja se ogleđa u nepostojanju naredbe o postavljenju na dužnost ne smije biti prepreka osobama koje su doista obavljale određenu dužnost, kao što je to slučaj kod podnositelja pritužbi, za ostvarivanje prava koja proizlaze iz takvog faktičkog stanja, posebno uzmemo li u obzir članak 17. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12 i 41/16) prema kojem su **djelatne vojne osobe dužne izvršavati naredbe nadležnih starješina koja su u vezi sa službom, osim naredbi koje imaju obilježja kaznenog djela;**
- **zbog propusta nadređenih i nepoštivanja propisanih procedura koje su uvjet za primjenu članka 64.** Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, podnositelji pritužbe trpe štetu u pogledu ostvarivanja dva krucijalna prava, i to:
 - a) *materijalnih prava u skladu s poslovima ustrojstvenog mjesta koje djelatna vojna osoba obavlja, kao i*
 - b) *neračunanje vremena provedenog u činu na mjestu vršitelja dužnosti u slučaju kada je postavljen na ustrojstveno mjesto koje je višeg čina od osobnog, a što je važno za postupak napredovanja u djelatnoj vojnoj službi;*
- *vojni povjerenik osporio je pozivanje Ministarstva obrane BiH na zastaru potraživanja plaće i drugih primanja ustrojstvenog mjesta koje je DVO dodatno obavljao shodno odredbi Zakona o radu u institucijama BiH.*

Stavovi Ministarstva obrane BiH:

- podnositelji pritužbi nemaju naredbu o postavljenju za vršitelja dužnosti te se stoga na njih ne može primijeniti članak 64. Zakona o službi;
- vršitelji dužnosti moraju ispunjavati uvjete koji su isti kao i za postavljenje;
- u članku 138. stavku (4) Zakona o službi u OSBiH definirano je da se vršitelj dužnosti može odrediti za ustrojstveno mjesto istog, neposredno višeg čina odnosno nepsredno nižeg čina, a što je jednako tako propisano i u Smjernicama za ostvarivanje prava djelatnih vojnih osoba na plaću i druga primanja po osnovi članka 64. Zakona o službi u OSBiH (podzakonski akt Ministarstva obrane BiH);

- Ministarstvo obrane BiH ne može donijeti naredbu za određivanje vršitelja dužnosti za podnositelja pritužbe jer je upražnjeno ustrojstveno mjesto dva čina više od osobnog čina imenovanog (*imenovani po usmenoj naredbi nadređenoga 10 mjeseci obavlja dodatne poslove istog upražnjenog ustrojstvenog mjesta bez ikakve naknade*);
- nastupila je zastara potraživanja na temelju Zakona o radu u institucijama BiH.

Mjerodavni izvodi iz presude Suda BiH:

- odredbom članka 64. stavka (1) Zakona o službi u OSBiH propisano je da vršitelju dužnosti pripadaju plaća i druga primanja prema ustrojstvenom mjestu na kojem je obavljao poslove, ako obavljanje dužnosti traje dulje od 30 dana;
- utvrđeno je da je tužitelj obavljao dužnost drugog ustrojstvenog mjesta dulje od 30 dana te mu je tužena stranka dužna isplatiti razliku plaće između koeficijenta osobnog čina "narednik I. klase" (1,35) i ustrojstvenog mjesta za koje je predviđen čin "bojnik" (2,25) za utuženo razdoblje, u skladu s člankom 14. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH;
- odredbom članka 138. stavka (4) Zakona o službi u OSBiH propisano je da se vršitelj dužnosti može odrediti za ustrojstveno mjesto istog, neposredno višeg ili neposredno nižeg čina. U konkretnoj pravnoj stvari nije sporno što tužitelj ima osobni čin "narednik I. klase", a primio je dužnost ustrojstvenog mjesta za koje je predviđen čin "bojnik", koji je viši za tri čina od čina koji tužitelj ima, ali se tako postupanje tužene stranke (Ministarstva obrane BiH) ne može staviti na teret tužitelju niti tužitelj može snositi posljedice takvog postupanja tužene stranke. Sud je stava da se tužitelju ne mogu uskratiti prava na ostvarivanje zarade prema obavljenom poslu, a koji je nesumnjivo radio i obavljao, i to poslove svojeg radnog mjesta na koje je raspoređen, kao i poslove i radne zadatke pomoćnika načelnika stožera za osoblje;
- postupanje tužene stranke protivno imperativnoj normi iz članka 64. stavka (1) Zakona o službi u OSBiH ne može uskratiti pravo tužitelja da ostvari zaradu prema obavljenom radu, a koje je neusumnjivo radio uz suglasnost zapovjednika;
- neizdavanje naredbe ne umanjuje prava tužitelja koja proizlaze iz dužnosti koje je tužitelj obavljao u spornom razdoblju pored svojih redovnih poslova svojeg (dočasničkog) radnog mjesta. Naime, obavljanje faktičkog rada drugog (časničkog) radnog mjesta tužitelju daje status vršitelja dužnosti, jer je tužitelj preuzeo dužnost upražnjenog ustrojstvenog mjesta;
- odlučujući o procesnopravnom prigovoru nepravovremenosti, Sud cijeni da je isti nesonovan (...). U konkretnoj pravnoj stvari ne radi se o povredi prava iz radnog odnosa, nego se radi o novčanom potraživanju, odnosno o isplati razlike plaće i pripadajućih doprinosa tužitelju za cijelo razdoblje obavljanja poslova drugog ustrojstvenog mjesta, pri čemu apsolutna zastara potraživanja iz radnog odnosa nastupa u roku od tri godine od dana nastanka potraživanja;
- pozivanje tužene stranke na primjenu Smjernica, koje mogu služiti samo u cilju razrade zakonske odredbe, ali ne mogu biti u suprotnosti s imperativnom zakonskom odredbom, zbog čega se ne mogu primijeniti u konkretnom slučaju;
- odredbom članka 3. stavka (1) točke a) Zakona o plaćama i naknadama zaposlenima u institucijama BiH propisano je da će se prilikom određivanja iznosa plaća i drugih naknada zaposlenima u institucijama BiH poštivati načelo *ista plaća za isti ili sličan posao*.

Vojni povjerenik očekuje da će Ministarstvo obrane BiH konačno riješiti ovo sustavno pitanje na pravedan način spram vojnih osoba koje, izvršavajući naredbe, odgovorno obavljaju dodatne poslove drugih

ustrojstvenih mjesta. Također, očekujemo da će se prilikom rješavanja uzeti u obzir svi izneseni stavovi Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, odnosno presude Suda BiH povodom tužbe S. V.-a.

2. Pritužbe u vezi s prijemom po preporuci zapovjednika u početni čin dočasnika

Parlamentarnom vojnom povjereniku BiH obratile su se djelatne vojne osobe u vezi s provedbom Odluke Ministarstva obrane BiH o prijemu u vojnu službu u početnom činu dočasnika Oružanih snaga BiH po preporuci zapovjednika od 28. 9. 2022.

Naime, u informaciji dostavljenoj vojnom povjereniku istaknuto je da je proces navodno zaustavljen te da je dobna granica naknadnom odlukom pomjerena do 40 godina za prijedlog zapovjednika. Vojni povjerenik je 25. 10. 2022. zatražio očitovanje Ministarstva obrane BiH u pogledu istinitosti navoda te pojašnjenje zbog čega je postupak naknadno zaustavljen.

Ministarstvo obrane BiH dostavilo je odgovor aktom broj: 10-34-1-2166-7/22 od 1. 11. 2022. (zaprimljen u PSBiH 22. 11. 2022.), u kojem su dana sljedeća pojašnjenja:

- na osnovi obavljene analize stanja popune zapovjedništava i jedinica OSBiH, a u cilju osiguranja operativne spremnosti OSBiH i pružanja istih mogućnosti svim pripadnicima OSBiH, Zajednički stožer OSBiH inicirao je prijedlog da ministar obrane donese odluku o zanemarivanju dobne granice za prijem putem preporuke zapovjednika X. klase dočasnika i rukovatelja;
- ministar obrane BiH donio je Odluku, broj: 10-34-1-2166-4/22 od 25. 10. 2022., o zanemarivanju dobne granice za prijem putem preporuke, a slijedom toga i Odluku broj: 10-34-1-2166-5/22 od 27. 10. 2022. o izmjeni Odluke broj: 10-34-1-2166-2/22 od 28. 9. 2022. (...). Navedenim izmjenama uređeno je da zapovjednik može preporučiti vojnu osobu u činu vojnika koja u vrijeme upućivanja na temeljnu vojnu obuku, dana 19. 12. 2022., neće biti starija od godina propisanih za prestanak službe u Oružanim snagama BiH. Ova izmjena sukladna je s člankom 10. stavak (2) točka f) alineja 1) Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21 i 54/22);
- postupak prijema dočasnika putem preporuke nije zaustavljen, već je pružena ista mogućnost svim vojnicima pripadnicima OSBiH koji ispunjavaju uvjete za prijem po preporuci i u vrijeme upućivanja na temeljnu vojnu obuku neće biti stariji od godina propisanih za prestanak službe u OSBiH, odnosno od 40 godina života.

Budući da su Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH donijeli svoje odluke pozivajući se na osiguranje operativne spremnosti OSBiH, za što vojni povjerenik nema ovlasti da utječe, te kako one nisu protivne odredbama zakonskih i podzakonskih akata na snazi, vojni povjerenik cijeni da su prijave djelatnih vojnih osoba povodom predmetnog pitanja neosnovane.

Također, Ured vojnog povjerenika BiH nije zaprimio niti jednu pritužbu djelatnih vojnih osoba koja bi upućivala na moguću diskriminaciju u primjeni navedenih odluka te je istraga povodom tih prijava obustavljena.

3. Pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša ustrojstvena mjesta

Parlamentarnom vojnom povjereniku BiH obratili su se DVO-i ukazujući na sustavni problem u vezi sa završenim funkcionalnim i specijalističkim usavršavanjima potrebnim za unaprjeđenje.

Imajući u vidu činjenicu da u Oružanim snagama BiH postoje specifična zanimanja, poput angažiranja u vojnom orkestru i slično, zatražena je informacija od Ministarstva obrane BiH o tome je li svim djelatnim vojnim osobama pružena ista šansa za stručno usavršavanje u pogledu poštivanja načela *jednakih mogućnosti* za napredovanje u službi.

Ministarstvo obrane BiH dostavilo je odgovor broj: 10-34-3-323-42/22, u kojem je istaknuto da je prepoznat sustavni problem glede nemogućnosti izvođenja dijela edukacija utvrđenih Pravilnikom o unaprjeđenju DVO-a u MOBiH i OSBiH, a koje su uvjet za unaprjeđenje u viši čin, te su poduzete aktivnosti i navedeni problem je riješen tako što je izrađen Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unaprjeđenju DVO-a u MOBiH i OSBiH, broj: 10-02-3-1414-20/22 od 10. 8. 2022., koji je stupio na snagu danom donošenja.

Nadalje, DVO-i su se obraćali i u vezi s razvrstavanjem ustrojstvenih dužnosti na zapovjedne, rukovodne i ostale dužnosti, a što se posebno odnosilo na grupacije koje nisu razvrstane u rukovodne dužnosti, iako su prema opisu zadataka i razini odgovornosti trebale biti. Uslijed tog stanja podnositelji pritužbi bili su oštećeni prilikom bodovanja na ukupnim listama uspješnosti, jer im znatan broj bodova nije dodjeljivan na ime rukovodnih dužnosti, a što se automatski održavao na njihove mogućnosti za napredovanjem i unaprjeđenjem.

Nakon provođenja istraga Zajednički stožer OSBiH dostavio je informaciju prema kojoj je Ministarstvo obrane BiH donijelo odluku, broj: 10-03-15-65-18/22 od 21. 12. 2022., kojom se određene dužnosti, koje nisu uvrštene među rukovodne i zapovjedne, svrstaju u navedene skupine, čime je obuhvaćena i ustrojstvena dužnost podnositelja pritužbi te će se obaviti bodovanje na listama uspješnosti za sve osobe koje su bile i koje su postavljene na navedene ustrojstvene dužnosti od dana postavljenja na ustrojstvenu dužnost.

4. Vođenje stegovnog postupka

U izvještajnom razdoblju vojni povjerenik u više je navrata upućivao požurnice nadležnima za okončanje stegovnog postupka povodom pritužbi DVO-a N. N. Kada je u pitanju vođenje stegovnog postupka, vojni povjerenik ne upušta se u osnovanost predmeta iz razloga što je sucionicima stegovnog postupak dan širok spektar pravne zaštite, te u tom kontekstu vojni povjerenik izričito prati poštivanje propisanih procedura. U konkretnom slučaju, poništeno je prvostupanjsko stegovno rješenje te je naloženo ponavljanje postupka, koji je u tijeku.

Također, u jednom predmetu vojni povjerenik izdao je Preporuku broj: UP1/05/03-37-3-34/22 zbog pogrešno utvrđenog stvarno nadležnog organa za rješavanje povodom žalbi u drugom stupnju, a kojom je naloženo:

- I. Obvezuje se Ministarstvo obrane BiH da donese izmjene Rješenja broj: 13-13-2-834-4/22 od 20. 6. 2022. u dijelu "Pouka o pravnom lijeku", u kojem mora biti naveden stvarno nadležni organ za rješavanje povodom žalbi u drugostupanjskom upravnom postupku, što je u konkretnom slučaju Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/18).

- II. Rokovi za podnošenje žalbe stvarno nadležnom drugostupanjskom organu moraju biti utvrđeni od dana donošenja izmjene Rješenja.
- III. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH obavijestit će vojnog povjerenika bez odgode, a najkasnije u roku od 10 dana od zaprimanja ove preporuke, o postupanju po njoj.

Djelatna vojna osoba B. M. obratila se vojnom povjereniku BiH u vezi s pružanjem pravne pomoći u pogledu izdanog Rješenja Ministarstva obrane BiH o naknadi štete.

Uvidom u Rješenje broj: 13-13-2-834-4/22 od 20. 6. 2022. te uvidom u dostavljeni Zaključak Odbora državne službe za žalbe broj: 01-2-07-2-71/3-22 od 20. 10. 2022., vojni povjerenik konstatira da je u "Pouci o pravnom lijeku" pogrešno navedena institucija koja odlučuje povodom žalbi u drugostupanjskom upravnom postupku.

S obzirom na navedeno te činjenicu da je imenovani pravovremeno uložio žalbu, i to na način kako je navedeno u pouci o pravnom lijeku, vojni povjerenik izdaje ovu preporuku uz obvezu vraćanja u prijašnje stanje u pogledu rokova za ulaganje žalbe, i to od trenutka donošenja izmjene Rješenja broj: 13-13-2-834-4/22 od 20. 6. 2022., kako je navedeno u točkama I. i II. Preporuke.

Ministarstvo obrane BiH dostavilo je Informaciju broj: 13-13-2-834-24/22 od 14. 11. 2022., u kojoj je istaknuto da je Ministarstvo obrane BiH postupilo prema preporuci vojnog povjerenika i donijelo Zaključak o ispravku pogreške u Rješenju broj: 13-13-2-834-23/22 od 9. 11. 2022.

5. Ostale pritužbe

Između ostalih pritužbi koje su bile predmetom istraga vojnog povjerenika izdvaja se pritužba u vezi s angažiranjem jedinica Oružanih snaga BiH za pomoć civilnim strukturama u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće.

Naime, u pritužbi se navodi kako se jedinice Oružanih snaga BiH angažiraju suprotno odredbama članaka 5. i 12. Zakona o obrani BiH, odnosno te se odredbe primjenjuju selektivno. Posebno se ističe kako se "podobnim općinama odobrava angažiranje inženjerijskih jedinica bez odluke Predsjedništva BiH i bez ikakvih kriterija. Tako se za pojedine općine svake godine odobrava angažiranje inženjerijskih jedinica bez obzira što nije bilo prirodne ili druge nesreće, pa ispada da su oružane snage zadužene za održavanje lokalnih cesta u pojedinim općinama."

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zatražio je očitovanje Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH o iznesenim navodima.

Ministarstvo obrane BiH u svome je odgovoru od 17. 5. 2022., akt broj: 06-50-1349-2/22, istaknulo da se "Oružane snage BiH ne angažiraju suprotno odredbama članaka 5. i 12. Zakona o obrani BiH niti se navedene odredbe primjenjuju selektivno. Oružane snage BiH ne koriste se u političke svrhe niti za aktivnosti političkih stranaka, a svako angažiranje OSBiH za pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće odobrava Predsjedništvo BiH."

Također, u odgovoru je istaknuto kako se inženjerijske jedinice OSBiH angažiraju, u sklopu civilno-vojne suradnje, i putem planova obuka ovih jedinica, a u svrhu smanjenja troškova obuka

i racionalnog korištenja sredstava. Uz odgovor, Ministarstvo obrane BiH dostavilo je i pregled angažiranja inženjerijskih jedinica OSBiH u 2020. i 2021. godini iskazan u tabličnim pregledima.

Zajednički stožer OSBiH u svome odgovoru, broj: 16-05-03-28-341-41/22 od 17. 5. 2022., dao je pojašnjenje o načinu i uvjetima angažiranja inženjerijskih jedinica BiH te istaknuo kako se one angažiraju na temelju odluka Ministarstva obrane BiH.

I u ovom izvještajnom razdoblju vojni povjerenik je na početku nove grijne sezone 2022./2023., a imajući u vidu ranije teškoće u vezi s grijanjem u vojarnama OSBiH, zatražio informaciju od Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH o poduzetim aktivnostima u pravcu osiguranja grijanja jedinicama OSBiH.

Naime, ranije utvrđene teškoće obrađene su u Izvješću o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2021. godinu, koje je usvojila Parlamentarna skupština BiH, a potom je ono dostavljeno Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH na znanje i postupanje.

Podsjećamo, pritužbe su se odnosile na više lokacija OSBiH, na nedostatak sirovina za grijanje, na servisiranje termoenergetskih postrojenja i druge uzroke, a koji su prema dostavljenim informacijama otklonjeni.

Ured vojnog povjerenika BiH je, u cilju provjere trenutačnog stanja, zatražio informaciju o tome jesu li otklonjeni svi uočeni nedostaci za normalan početak grijne sezone na svim lokacijama OSBiH i je li nabavljena dovoljna količina energenata.

U dostavljenim informacijama istaknuto je da je izvršena cjelokupna isporuka mazuta, loživog ulja i tekućeg naftnog plina, dok je isporuka cjelokupnih količina mrkog ugljena u tijeku i bit će završena do početka grijne sezone. Sve lokacije koje koriste navedene energente su procenutalno popunjene shodno raspoloživim skladišnim kapacitetima. Skladišni kapaciteti za tekući naftni plin su 100 % pounjeni. Zbog poremećaja tržišnih cijena ogrjevnog drveta, prvobitni postupak javne nabave je obustavljen iz razloga nezainteresiranosti dobavljača. Novi postupci pokrenuti su polovinom rujna 2022. Također, zbog poremećaja cijena na tržišta u rujnu su obnovljeni postupci nabave peleta za lokacije koje primarno koriste ovaj energent.

Jedina lokacija OSBiH koja će ući u grijnu sezonu bez mogućnosti prikladnog grijanja je vojarna "Adil Bešić" u Bihaću, jer je kotlovima na ovoj lokaciji istekao eksploatacijski vijek i treba zamijeniti najmanje jedan kotao. Također, problemi su zabilježeni i na lokacijama u Pazariću, Doboju, Banjoj Luci i Bileći na kojima treba osigurati kapitalna finansijska sredstva za izgradnju novih kotlovnica s pratećom opremom i instalacijama.

Na kraju ističemo da su se ostale pritužbe uglavnom odnosile na statusna pitanja DVO-a, sudjelovanje na dodatnim edukacijama i tečajevima te na mogućnost produljenja ugovora u djelatnoj vojnoj službi.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tijekom izvještajnog razdoblja zaprimio 35 zahtjeva za pružanje pravne pomoći u situacijama kada djelatne vojne osobe nisu željele podnijeti pritužbu, već su samo tražile tumačenje određenog propisa, pravni savjet ili stručnu pomoć prilikom rješavanja određenih statusnih pitanja.

Naime, kroz institut posredovanja vojni povjerenik nastojao je sagledati eventualne probleme i pokušati ih riješiti na razini matičnih jedinica. Također, u razgovoru s djelatnim vojnim osobama vojni povjerenik je, kad god je to bilo moguće, pružajući pravnu pomoć utjecao na otklanjanje eventualnih nepravilnosti, a sve u cilju zaštite prava, s jedne strane, te stvaranja povoljnijih uvjeta za rad u radnim sredinama, s druge strane.

U izvještajnom razdoblju najveći broj slučajeva pravne pomoći zabilježen je u sljedećim područjima:

- molbe za premještaj na nove pozicije zbog bolesti ili obiteljskih potreba,
- prijave mogućeg mobinga i uznemiravanja,
- narušeni međuljudski odnosi u radnom okruženju,
- nepravilnosti u postupku ocjenjivanja,
- mogućnosti produljenja djelatne vojne službe nakon stjecanja uvjeta za umirovljenje,
- stegovni postupak,
- ostvarivanje prava iz radnih odnosa,
- pravna pomoć prilikom prijema u Oružane snage BiH ili napredovanja u službi,
- premještaj/prekomanda djelatne vojne osobe,
- pitanja iz domene primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MOBiH i OSBiH,
- tumačenje pravnih propisa.

Na sve zahtjeve za pravnom pomoći Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH odgovorio je pravovremeno i pružio potrebnu pravnu i stručnu pomoć. U tom procesu vojni povjerenik ostvario je kontakte sa svima nadležnima za rješavanje konkretnog problema, odnosno pružanje potrebne pomoći, te po potrebi skrenuo pozornost na eventualne počinjene propuste, pri čemu je dana mogućnost za njihovo otklanjanje.

Odjeljak C. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH

U skladu s člankom 4. točka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ovlašten je u bilo kojem trenutku najavljeno ili nenajavljeno posjetiti jedinice i zapovjedništva Oružanih snaga BiH i organizacijske jedinice Ministarstva obrane BiH. Vojni povjerenik nastoji raspravom i razgovorom s djelatnim vojnim osobama, kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe, procijeniti stanje ljudskih prava i sloboda i na osnovi toga utvrditi pravce svoga djelovanja.

Tijekom 2022. godine vojni povjerenik realizirao je 16 najavljenih i nenajavljenih posjeta vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a u nastavku dajemo pregled nekih posjeta i navodimo teškoće s kojima se suočavaju DVO-i.

1. Najavljeni posjet Glavnoj logističkoj bazi - Zapovjedništvo logistike Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik je 15. 3. 2022., zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva obrane BiH, boravio u najavljenom posjetu Glavnoj logističkoj bazi - Zapovjedništvo logistike Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH u vojarni "Butile", Sarajevo.

Za vrijeme posjeta utvrđeno je da je u području ljudstva stanje sljedeće:

1. popunjenost jedinice je 87,38 %, odnosno 367 DVO-a od predviđenih 420 ustrojstvenih mjesta;
2. trenutačno su upražnjena 53 ustrojstvena mjesta, od čega 10 časnika, 12 dočasnika, 8 vojnika i 23 civilne osobe;
3. posebno je izražen problem s potpunom mjesta za rukovatelje klase 3 i 4, zatim časnika za održavanje i infrastrukturu te problemi s OR5 i OFO-OF1 tehničke, intendantske i prometne službe;
4. predstavnik radionice za održavanje i uništavanje MiMES-a iznio je problem rada civilnih osoba s opasnim tvarima na lokacijama koja nemaju status djelatnih vojnih osoba, a podjednako s DVO-ima obavljaju iste poslove s opasnim tvarima u sklopu razvrstavanja, delaboracije i uništavanja MiMES-a, pri čemu nemaju posebnu novčanu naknadu za takvu vrstu posla koju imaju DVO-i. Na ovaj problem vojni povjerenik do sada je više puta ukazivao nadležnima radi njegovog rješavanja.

Osnovni zadaci i misija jedinice su:

1. organiziranje i izvođenje logističkih operacija više razine logističke podrške, i to: opskrbe i održavanja materijalnih sredstava, transporta, održavanje objekata i infrastrukture, logističkih usluga i sanitetsko-veterinarske podrške zapovjedništvu i jedinici OSBiH;
2. osiguranje uvjeta za funkcioniranje života i rada na lokacijama u nadležnosti Glavne logističke baze;
3. izvođenje operacija s MiMES-om;
4. realizacija stručno-specijalističke obuke;

5. organiziranje fizičkog osiguravanja na lokacijama u nadležnosti Glavne logističke baze;
6. pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće;
7. osigurnje logističke podrške.

U vezi s pitanjem organizacijske strukture Glave logističke baze, predložen je razmještaj jedinica, satnija i radionice, pregled perspektivnih i neperspektivnih lokacija te udaljenost lokacija od zapovjedništva.

Kada je riječ o logistici, za vrijeme posjeta istaknuto je da je proces rashodvanja stalna aktivnost, a mjere dezinfekcije i deratizacije redovito se provode u skladu s naredbama nadređenog zapovjedništva.

Poseban problem, koji je vojni povjerenik zabilježio i tijekom prijašnjih posjeta ovoj lokaciji, jest prodaja otpada. Naime, rashodovano je 108 motornih vozila i pretvoreno u automobilski otpad, te je u tijeku predaja kupcu. Ostale količine otpada su prijavljene i čeka se raspisivanje tendera za njihovu prodaju. Na ovoj lokaciji je čišćenjem kruga pronađeno, razvrstano i izvagano ukupno 34 tone otpada, a na lokaciji vojarne "Rajlovac" 8 tona.

Tijekom posjeta istaknuto je kako se u segmetnu materijalno-financijskog poslovanja provode stalna kontrola materijalne i financijske dokumentacije, kontrola i unos podataka za obračun plaća te kontrola za isporučne robe i usluge od dostavljača.

Kada su u pitanju teškoće koje su evidentirane na lokaciji i prijedlozi za njihovo rješavanje, izdvajamo:

1. problemi s rashodvanjem, pri čemu je nužno ubrzati postupak prodaje svih vrsta otpada. Radi se o otpadu dobivenom demilitarizacijom M na lokacijama Visoko, HKG, Rabić i Krčmarice u količini od preko 6.500 tisuća tona, ostali otpad 464 tona te 150.201,47 litara MB-98 rashodvanog na lokaciji Čelebići;
2. teškoće u izvođenju obuka zbog nedostupnosti ljudstva, a predloženo je da Operativno zapovjedništvo pruži pomoć u osiguravanju lokacija;
3. predaja lokacije Crna Rijeka, u čemu je potrebna koordinacija Ministarstva obrane BiH i Vlade Republike Srpske;
4. teškoće u pogledu donacija i postupanja u skladu s instrukcijom Ministarstva obrane BiH;
5. problemi u održavanju, pri čemu se izdvaja problem prevelike zastupljenosti linije 4 uz smanjenje linija 2 i 3, nepostojanje odgovarajućih ugovora o opskrbi rezervnim dijelovima, a ugovori za liniju 4 ne obuhvaćaju sve vrste i tipove vozila;
6. dugotrajan problem su i odvodni kanali na lokaciji Butile, pri čemu je zabilježena pojava fekalija od izgradnje autoceste;
7. održavanje protupožarne opreme i gromobranskih instalacija;
8. popravak hidrantske mreže i sustava videonadzora;
9. nepostojanje posebne osobne formacije za strateška i perspektivna skladišta;
10. formacijom nije predviđen dovoljan broj ljudstva za izvršavanje velikog broja zadataka koji se realiziraju na lokacijama u nadležnosti Glave logističke baze.

Nakon posjeta vojni povjerenik konstatira da je sigurnost na lokaciji, unatoč brojnim teškoćama, na visokoj razini. Također, sve operacije i obuke profesionalno se provode.

U odnosu na prethodni posjet, vojni povjerenik posebno bitnim smatra aktivnosti jedinice na urednom skladištenju otpada, koji je sortiran, složen, ograđen i spreman za prodaju. Motorna vozila na lokaciji su uredna, ispravna i funkcionalna.

Krug vojarne je uredan, radovi na vodovodnoj mreži su u tijeku i uz prethodne aktivnosti potrošnja vode stavljena je pod nadzor.

2. Najavljeni posjet Centru za protuminsko djelovanje i uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava (CPMD i UNUS) Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik sa suradnicima je 11. 4. 2022. boravio u najavljenom posjetu Centru za protuminsko djelovanje i uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava (CPMD i UNUS) Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH u vojarni "Rajlovac", Sarajevo.

Prilikom posjeta održan je informativni brifing na kojem su prezentirani: misija, organizacijsko-ustrojstvena struktura, realizirani zadaci te suradnja i kapaciteti Centra.

Tijekom brifinga istaknuto je da je misija Centra planiranje, standardizacija, organizacija i izvođenje specijalističke obuke, tečajeva i seminara u skladu s nacionalnim standardima UN-a, EU-a, NATO-a i drugih međunarodnih organizacija za osobe koje će sudjelovati u zajedničkim deminerskim operacijama. Također, u sklopu misije Centra je koordinacija i suradnja iz područja humanitarnog deminiranja, EOD-a (eksplozivna ubojita sredstva), zaprečavanja i vojnog deminiranja s drugim međunarodnim centrima za uklanjanje mina.

Među osnovnim zadacima Centra, osim izvođenja specijalističkih obuka, izdvajaju se i razvijanje standarda za obuku iz eksplozivnih ubojitih sredstava, standardi za humanitarno deminiranje te obučavanje polaznika obuke o EOD-u u prepoznavanju, identificiranju i procedurama uklanjanja i uništavanja eksplozivnih sredstava u skladu s razvijenim standardima.

Tijekom posjeta predočena je organizacijsko-ustrojstvena struktura Centra te razvoj i povijest Centra od entitetskih vojski do uspostave CPMD-a i UNUS-a Oružanih snaga BiH.

U segmentu obuka Centar organizira i izvodi obuke iz područja humanitarnog deminiranja i obuke iz područja EOD-a, i to za potrebe OSBiH, BH MAC-a, kao i za potrebe policijskih i drugih sigurnosnih agencija u Bosni i Hercegovini.

Bitno je istaknuti da u sklopu Oružanih snaga BiH Deminerska bojna posjeduje akreditacije za humanitarno deminiranje po metodama (manualno deminiranje, mehanička priprema zemljišta, pregiranje) i po sadržaju specifičnih djelatnosti (čišćenje tla, čišćenje objekata, tehničko izviđanje i čišćenje kasetnog streljiva). Također posjeduje i akreditaciju za upozoravanje na opasnosti od mina te izvođenje obuka, uključujući i obuku o primjeni UN-ovih protuminskih standarda. Istovremeno, Centar posjeduje akreditacije BH MAC-a za izvođenje obuka za sve navedene aktivnosti.

Centar organizira i provodi 14 obuka iz područja humanitarnog deminiranja te pet iz područja EOD-a. U razdoblju 2016. – 2022. Centar je realizirao 39 obuka na kojima je sudjelovalo 818 polaznika, i to 607 polaznika iz OSBiH, 69 polaznika oružanih snaga drugih zemalja i 142 polaznika drugih deminerskih organizacija.

Dakle, za vrijeme posjeta rukovodstvo Centra upoznalo je vojnog povjerenika s realiziranim zadacima u proteklom razdoblju u pogledu: podrške obukama jedinica OSBiH i drugih institucija, potom uvjeta smještaja i boravka na lokaciji te nastavnih kapaciteta u smislu učionica i amfiteatra.

Vojni povjerenik i generalni inspektor MOBiH obišli su prostorije s eksponatima i imali su priliku sudjelovati praktičnoj obuci na poligonima, gdje je upriličen i razgovor s djelatnim vojnim osobama na svim lokacijama izvođenja obuka.

Posebno se ističe značaj međunarodne suradnje Centra u pogledu izgrađenih kapaciteta za pružanje usluga obuka, pri čemu su zalaganje i rad rukovodstva Centra i instruktora prepoznati i ocijenjeni najvišim ocjenama.

Vojni povjerenik očekuje da će ubuduće biti posvećena veća pozornost Centru kroz veću podršku nadležnih, jer se radi o važnoj organizacijskoj jedinici u sklopu Oružanih snaga BiH koja je svojim dosadašnjim radom izgradila značajan kredibilitet.

3. Najavljeni posjet Brigadi zračnih snaga i protuzračne obrane Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik je 20. 4. 2022., zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva obrane BiH, boravio u najavljenom posjetu Brigadi zračnih snaga i protuzračne obrane Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH u vojarni "Rajlovac", Sarajevo.

Prilikom posjeta održan je informativni brifing na kojem su prezentirani misija i popis osnovnih zadataka misije, organizacijsko-ustrojstvena struktura, stanje ljudstva, teškoće, a upriličen je i obilazak bojne, prostora i hangara te obavljen razgovor s predstavnicima Brigade i bojne.

Tijekom brifinga poseban naglasak stavljen je na stanje ljudstva, prije svega zbog specifičnih zanimanja vezanih uz ovu brigadu te činjenice da zadržavanje ljudstva ne prati dinamiku otpusta. Trenutačno su u brigadi upražnjena 182 ustrojstvena mjesta, od čega 101 časnik, 48 dočasnik, 18 vojnika i 15 civilnih osoba.

Dobna struktura djelatnih vojnih osoba u Brigadi je u porastu, na što je skretana pozornost dugi niz godina, a proces školovanja novih kadrova u inozemstvu je dugotrajan. Tako, primjerice, za kategoriju letaća tehničara potrebno je oko pet godina osposobljavanja za rad, pa se rješavanje ovog pitanja već sada nameće kao prioritetno za budući normalan rad i funkcioniranje Brigade.

Shodno navedenom, može se zaključiti da su posebno otegotne okolnosti u radu Brigade postavljene djelatnih vojnih osoba za jedan ili dva čina niže dulje vrijeme, učestali zahtjevi za

promjenu osobnog VES-a, odljev kadrova iz Brigade, dobna struktura ljudstva te potreba za školovanjem kadrova svih specijalnosti.

Kao sustavan problem ističe se to što zapovjedništvo Brigade i druga zapovjedništva i jedinice u OSBiH i MOBiH imaju neujednačen model primjene Odluke Vijeća ministara BiH o naknadama za prijevoz, pa se tako za iste relacije utvrđuje različita kilometraža, što opravdano izaziva nezadovoljstvo među djelatnim vojnim osobama u Brigadi.

Također, među teškoćama u pogledu normalnog funkcioniranja Brigade izdvajaju se i nizak stupanj operativnosti helikoptera svih platformi, kašnjenje u realizaciji plana nabava, kalendarska i tehnološka zastarjelost helikoptera svih platformi, problemi s nabavom i remontom dijelova za helikoptere UH-1H te zastarjelost materijalno-tehničkih sredstava.

Vojni povjerenik smatra da je ovoj brigadi nužno osigurati sva potrebna sredstva i opremu za rad te prioritetno pristupiti obuci novih kadrova kako bi se stanje ljudstva popravilo u cilju optimalnog funkcioniranja Brigade. Evidentno je da se radi o dobro organiziranoj brigadi koja, i s ograničenim resursima, krajnje profesionalno obavlja povjerene zadatke.

Na kraju posjeta vojni povjerenik i generalni inspektor MOBiH obišli su Povjerenstvo za prijem djelatnih vojnih osoba u kategoriju dočasnika, koje je provodilo testiranje te je obavljen razgovor s dvije skupine kandidata.

4. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu i Centru za temeljnu obuku Zapovjedništva za potporu OSBiH

Vojni povjerenik je dva puta, i to 31. 5. 2022. i 16. 11. 2022., zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva obrane BiH boravio u najavljenom posjetu Zapovjedništvu za obuku i doktrinu (ZOiD) Zapovjedništva za potporu OSBiH u Travniku, te 16. 11. 2022. u najavljenom posjetu Centru za temeljnu obuku u Pazariću (u daljnjem tekstu: CTO Pazarić), koji je u sastavu Zapovjedništva za obuku i doktrinu.

Prilikom posjeta održani su informativni brifinzi na kojima je prezentirana misija, struktura, popunjenost ljudstvom, realizirani zadaci i poteškoće u radu ZOiD-a.

Na brifingu je istaknuta misija ZOiD-a, a to je pružati podršku u planiranju obuke OSBiH izvodeći temeljnu, kolektivnu i institucionalnu obuku. Također, ovaj proces uključuje i procjenu obučenosti pojedinaca, zapovjedništava i jedinica u centrima i na poligonima za obuku, razvoj doktrine, uspostavljanje susutava naučenih lekcija te izradu prijedloga modernizacije OSBiH u cilju postizanja interoperabilnosti i kompatibilnosti zapovjedništava i jedinica OSBiH u izvršavanju njihovih misija.

Glede popune ljudstvom, istaknuto je da je po ustroju planirano 769 osoba, dok je trenutačno popunjeno 619 ustrojstvenih mjesta, a nepopunjeno 150 mjesta ili 19,6 %. Udio žena u ukupnome broju popunjenih mjesta je 7,91 %, uključujući i civilne osobe, dok je ukupan broj žena u uniformiranom dijelu 6,4 %. Pritom je 7,2 % žena u činu časnika, 4,5 % u činu dočasnika, 7,1 % u činu vojnika, dok je 50 % žena među civilima angažiranim u ovom zapovjedništvu.

Vojni povjerenik konstatira da je stupanj nepopunjenih ustrojstvenih mjesta zabrinjavajući, pri čemu je ovaj broj od posjeta, koji je realiziran u svibnju 2022. godine, u opadanju. Kada se usporede brojke, nepopunjenost je sa 116 mjesta povećana na 150 odnosno s 15 % na 19,6 %. Također je evidentan i pad broja žena u časničkim i dočasničkim činovima, dok je taj broj povećan u kategoriji vojnika i civilnih osoba na radu u OSBiH.

S aspekta teškoća koje u značajnoj mjeri otežavaju izvršenje misije i zadataka ZOiD-a, posebno se ističu:

- učestali zahtjevi za skraćivanje obuka i tečajeva;
- provođenje neplanskih aktivnosti;
- nedosljednosti pri upućivanju na obuke, kako u pogledu prekomjernog broja vojnika na tečajevima stranih jezika tako i u pogledu upućivanja neodgovarajućeg ljudstva, što se posebno odnosi na niže osobne činoe u odnosu na potrebne;
- neplanska i neprikladna logistička podrška: plan potreba i plan nabava nisu usklađeni, nedovoljno ulaganje u unaprjeđenje infrastrukture i nedovoljni resursi u pogledu hrane, uniformi, uredskog materijala i sl.;
- te posebno, kao što je već istaknuto, problemi s popunom ljudstvom, pri čemu je izražen i problem prekomjernog broja upućivanja za vršitelje dužnosti te neriješen status polaznika temeljnih tečajeva.

Istaknute teškoće su zabrinjavajuće, s njima se rukovodstvo ZOiD-a svakodnevno susreće u provođenju redovnih aktivnosti, a njihovo rješavanje ovisi o višim razinama zapovjedanja i rukovođenja. S pravom se postavlja pitanje kako, uz sva ograničenja i stalno nastojanje da se premoste sve teškoće, održati potrebnu kvalitetu obuke djelatnih vojnih osoba.

Za vrijeme posjeta vojni povjerenik i generalni inspektor izložili su aktivnosti institucija koje predstavljaju, obišli blagovaonički prostor i obavili razgovor s polaznicima tečaja za časnike OSBiH. Također su posjetili Centar za profesionalni razvoj te obavili razgovor s polaznicima Zapovjedno-stožernog tečaja i ostalim djelatnim vojnim osobama na lokaciji.

Vojni povjerenik, na temelju svih činjenica utvrđenih tijekom posjeta, konstatira da je ZOiD iznimno dobro organiziran dio OSBiH s nizom ideja i inicijativa, a sve u cilju unaprjeđenja obuka i usavršavanja djelatnih vojnih osoba sukladno suvremenim standardima.

Te aktivnosti svakako su ulaganje u budućnost i priprema djelatnih vojnih osoba za odgovornu i krajnje profesionalnu službu u OSBiH.

Što se tiče posjeta CTO-u Pazarić, izdvajamo da je misija CTO-a organizirati i izvoditi temeljne vojne obuke s kandidatima za prijem u Oružane snage BiH s ciljem postizanja i ovladavanja temeljnim vojničkim vještinama razine 1 te obuku polaznika Primarnog tečaja za razvoj vođa. U razdoblju od 20. 8. 2007. do 1. 11. 2022. navedene obuke prošlo je 7.314 kandidata.

Glede popune ljudstvom, istaknuto je da su po ustroju planirane 133 osobe, dok je trenutačno popunjeno 105 ustrojstvenih mjesta ili 79 %.

Među realiziranim aktivnostima u 2022. godini izdvajaju se primarni tečajevi za razvoj vođa koje je pohađalo 113 polaznika i temeljna vojna obuka kandidata za časnike – faza I., časnike specijaliste, dočasnike specijaliste i vojnike.

Poseban segment zanimanja vojnog povjerenika tijekom posjeta bili su uvjeti života i rada djelatnih vojnih osoba i polaznika obuka na ovoj lokaciji. Nakon obilaska prostorija vojni povjerenik konstatira da, u domeni smještajnih kapaciteta, u spavaonicama treba što prije zamijeniti dotrajale spužve na krevetima i dotrajale deke, jastuke i posteljine, a što je teškoća s kojom se već dulje vrijeme susreću djelatne vojne osobe i na drugim lokacijama.

Obuke kandidata na lokaciji izvode se u učionicama sa zastarjelom opremom (grafoskop, dotrajale ploče, klupe i stolci), a samo dvije učionice raspolažu projektorima. Ohrabruje to što će do kraja godine biti uspostavljena jedna multifunkcionalna učionica.

Na lokaciji je grijanje u funkciji i isporučena je dovoljna količina energenata za grijnu sezonu 2022./2023., što je u odnosu na protekle godine značajan iskorak u stvaranju povoljnih uvjeta za rad i boravak djelatnih vojnih osoba na lokaciji, kao i kandidata na obuci.

Na kraju, kao ključni problemi koje treba otkloniti radi optimalnog rada CTO-a Pazarić ističu se sljedeće potrebe:

1. popuniti ljudstvom CTO na više od 85 % od planiranih ustrojstvenih mjesta;
2. uspostaviti videonadzor, odgovarajuće magacine za skladištenje i njihovu zaštitu;
3. planirati da lokaciju osiguravaju druge jedinice za vrijeme temeljne obuke vojnika ili da kandidati na obuci osiguravaju lokaciju nakon kvalifikacijskog bojevog gađanja i polaganja prisege;
4. osigurati opskrbu materijalnih sredstava klase I. i IX. za izvršenje zadane misije;
5. podržati realizaciju izrađenih projekata za unaprjeđenje života kandidata na obuci;
6. uspostaviti objekte za slobodne aktivnosti kandidata na obuci, što uključuje i uspostavu kantine;
7. predvidjeti plaćanje participacije za korištenje strelišta;
8. opremiti ambulantu i sklopiti ugovor s ljekarnama radi osiguranja lijekova;
9. omogućiti zapovjednicima neposrednu suradnju s lokalnom zajednicom.

POGLAVLJE III.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2022. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda u 2022. godini, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH te ostale aktivnosti koje su poduzimane u cilju obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada povodom pritužbi, što je primarna zadaća vojnog povjerenika, tijekom 2022. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, čiji pregled dajemo kronološki u nastavku.

Siječanj 2022.

- 11. 1. 2022. vojni povjerenik primio u oproštajni posjet zapovjednika EUFOR-a Aleksandra Platzera;
- 12. 1. 2022. vojni povjerenik bio nazočan božićnom prijemu u Banjoj Luci, u organizaciji Ministarstva obrane BiH;

Veljača 2022.

- 1. 2. 2022. radni sastanak vojnog povjerenika s predstavnicima Centra za sigurnosne studije BiH;
- 24. 2. 2022. sudjelovanje i nazočenje godišnjoj konferenciji o obuci u OSBiH u Sarajevu;

Ožujak 2022.

- 9. 3. 2022. posjet predstavnika ženevskog Centra za upravljanje sigurnosnim sektorom (DCAF) Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH;
- 10. 3. 2022. sudjelovanje i nazočenje vojnog povjerenika godišnjoj konferenciji Ministarstva obrane BiH o upravljanju ljudstvom;
- 15. 3. 2022. radni i terenski posjet vojnog povjerenika Glavnoj logističkoj bazi u Butilama;
- 17. 3. 2022. vojni povjerenik bio nazočan ceremoniji završetka projekta SAFE – UP te potpisivanju ugovora između OEES-a i Ministarstva obrane BiH o doniranju sredstava;
- 22. 3. 2022. radni sastanak s vojnim atašeima akreditiranim u Bosni i Hercegovini – aktivnosti Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH Parlamentarne skupštine BiH i vojnog povjerenika;
- 23. 3. 2022. radni posjet vojnog povjerenika Brigadi taktičke podrške u Rajlovcu;
- 30. 3. 2022. radni posjet vojnog povjerenika BiH 4. pješačkoj brigadi u Čapljini;

- 31. 3. 2022. radni posjet vojnog povjerenika 2. pješačkoj bojni 4. pješačke brigade u Bileći;

Travanj 2022.

- 11. 4. 2022. posjet vojnog povjerenika Centru za protuminsko djelovanje i uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava (CPMD i UNUS) u Rajlovcu;
- 15. 4. 2022. nazočenje vojnog povjerenika pukovnijskoj proslavi – 2. pješačka pukovnija OSBiH;
- 19. 4. 2022. nastupni posjet izaslanstva Stožera NATO-a u BiH – zapovjednica brigadna generalica Pamela McGah;
- 20. 4. 2022. radni posjet vojnog povjerenika brigadi Zračnih snaga i protuzračne obrane u Rajlovcu;

Svibanj 2022.

- 12. 5. 2022. nazočenje vojnog povjerenika svečanoj akademiji – 30 godina VRS-a;
- 15. 5. 2022. nazočenje vojnog povjerenika obilježavanju dana 3. pješačke pukovnije (RS) u vojarni „Kozara“, Banja Luka;
- 24. 5. 2022. sudjelovanje vojnog povjerenika na 16. godišnjoj konferenciji Generalnog inspektorata MOBiH i inspektora u zapovjedništvima i jedinicama OSBiH u Sarajevu;
- 31. 5. 2022. posjet vojnog povjerenika Zapovjedništvu za obuku i doktrinu OSBiH u Travniku;

Lipanj 2022.

- 6. 6. 2022. radni sastanak vojnog povjerenika s predstavicima Odbora za obranu i sigurnost Slovačke Republike;
- 7. 6. 2022. nazočenje sastanku Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i Izaslanstva PSBiH u Parlamentarnoj skupštini NATO-a s predstavnicima Stožera NATO-a u Sarajevu;
- 13. 6. 2022. nazočenje vojnog povjerenika otvaranju prvog objekta po standardima rodne ravnopravnosti – vojarna „Mika Bosnić“ na Manjači, Banja Luka;
- 22. 6. 2022. posjet članova Parlamentarnog povjerenstva za saveznu vojsku Republike Austrije i predstavnika Parlamenta Republike Austrije Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH;
- 28. 6. 2022. nazočenje obilježavanju krsne slave VRS-a i 3. pješačke pukovnije (RS) OSBiH – manastir „Gomionica“, Banja Luka;

- 30. 6. 2022. posjet Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika NATO-ovog Tima za izgradnju integriteta i izradu priručnika o malom i lakom naoružanju – BISALE;

Srpanj 2022.

- 7. 7. 2022. nazočenje vojnog povjerenika obilježavanju Kurban-bajrama – prijam u Ministarstvu obrane BiH;

Rujan 2022.

- 21. 9. 2022. nazočenje vojnog povjerenika vojnoj vježbi OSBiH na Manjači, Banja Luka;
- 23. 9. 2022. primanje i razgovor vojnog povjerenika s predstavnicima Veleposlanstva Republike Austrije u Bosni i Hercegovini i predstavnikom Nacionalne vojne akademije Republike Austrije;
- 26.-28. 9. 2022. sudjelovanje vojnog povjerenika na radionici za izgradnju integriteta i borbu protiv korupcije u Ministarstvu obrane BiH u Neumu;
- 30. 9. 2022. nazočenje vojnog povjerenika polaganju prisege i prijema 27. klase vojnika u OSBiH u Pazariću;

Listopad 2022.

- 5. 10. 2022. primanje i razgovor vojnog povjerenika s predstavnikom Slovačke Republike – bivšim veleposlanikom, Nj.E. Miroslavom Mojžitom;
- 13. 10. 2022. radni posjet predstavnika Stožera NATO-a u Sarajevu, koje je predvodila zapovjednica brigadna generalica Pamela McGah;
- 24. 10. 2022. nazočenje vojnog povjerenika vojnoj vježbi EUFOR-a „Brzi odgovor 22“;
- 24. 10. 2022. nazočenje vojnog povjerenika obilježavanju Nacionalnog praznika Republike Austrije;

Studeni 2022.

- 11. 11. 2022. nazočenje vojnog povjerenika slavi vojnih svećenika OSBiH (Sveti Varnava Hvostanski Ispovjednik – crkva u Reljevu);
- 15. 11. 2022. sudjelovanje vojnog povjerenika na prijemu u Veleposlanstvu Republike Njemačke (veleposlanik i vojni ataše);
- 16. 11. 2022. radni posjet vojnog povjerenika Centru za temeljnu obuku OSBiH u Pazariću;
- 16. 11. 2022. radni posjet vojnog povjerenika Zapovjedništvu za obuku i doktrinu OSBiH – vojarna „Travnik“;

- 18. 11. 2022. sudjelovanje vojnog povjerenika na konferenciji Ministarstva za ljudska prava i Agencije za ravnopravnost spolova pod nazivom „Uloga muškaraca u ostvarivanju ravnopravnosti spolova“ u Parlamentarnoj skupštini BiH;
- 22. 11. 2022. radni posjet Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika zapovjednika EUFOR-a generala Antona Wesselya sa suradnicima;

Decembar 2022.

- 1. 12. 2022. – nazočenje vojnog povjerenika svečanoj akademiji u povodu 17. godišnjice Ministarstva obrane BiH i Dana Oružanih snaga BiH;
- 7. 12. 2022. – nazočenje vojnog povjerenika svečanom događaju u organizaciji Centra za uklanjanje mina u BiH (BH MAC) u povodu obilježavanja 20 godina od osnivanja;

**PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović**